

Γιώργης ήρθε, ο Γιώργης! "Έλα γρήγορα σπίτι. Κείνος σασισμένος σε τέτοιο άκουσμα σηκώθη από τη θέση του και συμμαζεύοντας τα ράσα του, δίχως να πηή τίποτε κινήθηκε για το σπίτι, πού εΐτανε τόσο κοντά από την εκκλησιά των Άγιοσαρανταμόρτων. Λακρυσμένος αντίκρουσε το Γιώργη, πού περικιλιωμένος δέν πρόφτανε να δίνη απάντηση σ' άπανωτά ρωτήματα δλώνε. Ντροπαλός μὰ και με πεποίθηση στόν έαντό του προχώρησε και φίλησε πιάνοντας το χέρι του πατέρα ενῶ κείνος γυρίζοντας στη μάνα μας

— Νάτος, εΐπε, παπαδιά, νάτος δὲ σου εΐπα πῶς θὰ γυρίσ' ;

Ο Γιώργης τώρα εΐταν ἕνα παιδί να το ρέγουσαι : καλοντυμένος, γραδαιωμένος, καλοχτενισμένος, φαινοτάκι ἄλλος, κάποιος ξένος, κάποιος πρωτόφαντος στό σπίτι μέσα. Η ξενητιά τόν παράλλαξε, τον μεταμόρφωσε. "Ολοι μας την ὥρα κείνη ποδοῦσαμε τη θέση του, νάμαστε κείνος. Στην ἐρώτηση του πατέρα δηγούμενος τη ξενητιά του, ἄνοιξε και τη θαλίσα του—άγνωστο πράμα στό σπίτι μας ὡς τότε—κι από μέσα ἔβγαλεν ἕνα μάτσο μαγιήλια για τόν πατέρα, ἕνα μοσκοσάπουνο για τη μάνα μας και σ' ἄλλους ἀπό ἕνα δῶρο—ἄλλον σογιά, ἄλλον κοντυλοφόρο. Και θαμάζοντας ἀκούσαμε να δηγιέται ὅτι εΐδε: Τὰ ὠραία τσαροιά τῆς Ἀδοιανῶς, τόν Ἀλῆ-πασά, τὰ ποτάμια, τὸ Σουλτάν-Ξελήμ με τὰ τέσσερα ἰζαμιά και τὸν ἐνάποδο λαλέ, τὰ γιοφύρια, τὶς ἐξοχὲς και τὰ τόσα ἄλλα θαυμασιὰ. Τὰ γλυκίσματα, τὸς χαλβάδες, τὸ νταοῦκ-γιογιουσαν, τὸ καϊμάκι, πὸν μᾶς κάμναγε να τὸν ζηλεύουμε και να τὸν μακαρίζουμε. Η γειτοριά ἄρχισε να γιομίζη τὸ σπίτι. Η Λαμπρινιώ πρώτη σιχάρηκε τη μάνα μας. Η θειά μ, ἡ Πανλίνα, ἡ Ἄννα τοῦ Χατζηθωμά, ἡ Χατζηστρατουδά κι ἄλλες οἱ φιλινάδες τῆς φτάσαν, ὡς πὸν θράδιασε και καθήσαμε σὶδ τραπέζι. Ἐκεῖ με πεποίθηση πὸν εἶχε πιά για τὸν ἐαντό του ὁ Γιώργης φανέρωσε τὸ σκοπὸ τοῦ γυρισμοῦ του: Να φύγη πίσω πὸν μακρότερο πέρα «σὴ Φιλιμπέ», ὅπου εἶχεν ἀκούσει πὸν μεγάλα πράματα, πὸν μεγάλες δουλειές, πὸν καλοὺς τεχνίτες για «να ἐκμάθη» τέχνη, να διδαχῆ ψαλλίδι και να γυρίση μεγάλος σὴν πατρίδα και τέλειος. Και παρῶσαινε τόσο γλυκὰ τὰ σκεδιά του, πὸν ἄλλοι μας ἀπὸ τὸ μικρὸ ὡς τὸ μεγάλο τὰ ρουφήσαμε λαχταριστά, ἔξδν ἀπὸ τη μάνα μας τὴν ἄμοιρη πὸν τᾶκουε και ἀκούονταν» ἡ καρδιά τῆς, τᾶκουε και τῆς ἔρχονταν «λιγοθυμίες» γιαί, καθὼς ἔλεγε, καθὸ προαισθάνονταν και καθὸ «νομάττε» πὸς τάχα δὲ θᾶτανε σὲ καλὸ τὸ ξεμάκρυνα ἀπὸ τοῦ παιδιοῦ.

— Παπᾶ, μὴ ξεμακραίνεις τὸ παιδί, μὴ σὲ λέγω.

Ἡ ἐπιμονὴ ὁμως τοῦ παιδιοῦ εΐτανε τέτοια πὸν δὲ γύριζε με τὸ τίποτε.

Δὲν περῶσανε πολλὲς μέρες κ' ἕνα πρωτὸ ὁ Γιώργης τοῦ Παπαχριστιόλδου τοῦ Παπαμῶκου, τοῦ Ἐξαρχου ὁ ἐγγονός, ἔφευγε για τη Φιλιμπέ, τη γῶσα τοῦ μέλλοντος τῆς φαμίλιας μας, τὸν τόπο τῶν ὄνειρων, πὸν γίνανε πραγματικότητα.

Ἡ μάνα μας με τη προαισθησή τῆς ἄδικα προσπάθησε να κόψη τη μοίρα του. "Υστερα ἀπὸ ἕνα γόννο λάβαινε τὴν κακή, τὴ θλιβερή εἶδηση πὸς ὁ Γιώργης κουράστηκε ἀνοίγοντας τὸ δρόμο για μᾶς. Ὁ Γιώργης πέθανε σὶδ σπιτάλια ἀπὸ μελιγγιτὴ δίνοντας σὲ μᾶς τη χειραφέτηση.

ΠΟΛΥΔΡΟΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

“ΝΕΜΕΣΙΣ,”

Ἡ μιὰ γριοῦλα ἦτανε καθισμένη σὴν πολυθρόνα κ' ἡ ἄλλη ἐπάστρευε τη λάμπα. Σὲ λίγο θὰ νύχτανε. Ὁ ἥλιος εἶχε κάσει. Τὸ σούρουπο ἔπεφτε σιγά—σιγά. Και τὸ φῶς τῆς μέρας ἄρχισε να σβύνη. Ἡ μέρα ἔθῶλωνε δλώνα, μάλιστα καθὼς ὁ φροντωμένος κισὸς ἔφραζε τὸ μισὸ παραθύρι. Μὰ κ' ἡ τσανταμινιά ἔσκυβε κ' αὐτὴ ἀπὸ τ' ἀπάνω μέρος τοῦ παραθυριοῦ. Μερικὰ τσανταμινία σκορπούσανε τὴν εὐωδιά τους μέσα σὴν κάμαρα.

— Πῶς μοσκοβολάνε, Ἄντελα! εἶπε κ' ἀνάσανε ἡ μιὰ ἀπ' τὶς γέροντοκόρες ἐκεῖ πὸν πάστρευε τη λάμπα. Και τράβηξε τὸ φυτόλι για να τὸ σιάση με τὸ ψαλλίδι.

— Εἶδες, Ἀμάλια, μοσκοβολιά... Ἀλήθεια, τώρα σὸ σούρουπο... ἔκαμ' ἡ ἀδερφή τῆς και βυθίστηκε σὲ κάποιες θύμησες.

Στὸ μαντισμένο παλιὸ Βενέτικο καθρέφτη σὴν γωνιά ἔσβυνε τὸ τελευταῖο φῶς τῆς μέρας. Γύρω σὶδ χεῖλια τῆς καθεμιάς ἀπὸ τὶς δυὸ γριοῦλες ἔπεφτε μιὰ γραμμὴ θλιβερῆς πίκρας, μέσα σὴν παλιά γλυκὰδα τους...

Ἡ Ἀμάλια ἐξακολούθησε συλλοισμένη να παιδεύεται με τη λάμπα.

Μὰ ἡ Ἄντελα ἐκύτταξε σὸν ἀφαιρημένη. Τάχα σκεφτότανε τίποτα καθὼς ἐκύτταξε ἀντίκρου; Ἡ μὴν ἐγλυκαίνοντανε μόνο κυττάζοντας;

Ἀντίκρουσε στόν τοῖχο τὸ Ἄρμπο τῆς φαμίλιας τῆς. Ἄς και φούντωνε κ' ἀνθίξε καθὼς ἦτανε σχεδιασμένο ἀντίκρου τῆς ἀπάνω σὸν βερνικωμένο χαρτί, σοῦφο ἀπὸ τὰ χρόνια πὸν περῶσανε. Κάτου μιὰ ρίζα χοντρή ἀσάλευτη, κ' ἔπειτα κλωνάρια σκίζονται, χωρίζονται και φύλλα ξεπετιώνται κανονικά, ὀριζόντια. Φύλλα δεξιά, φύλλα ἔσβρια, πλατεῖα μεγάλα φύλλα. Κι ἀπίνω σὸν καθένα κ' ἕνα ὄνομα. "Ὅλο προγόνου, προγόνου πὸν μιλήσανε γι' αὐτοὺς οἱ αἰῶνες... Και διακλαδίζονται οἱ κλώνου και τὰ φύλλα γιομίζουνε ὄλο κείνο τὸ χαρτί πὸν σκεπάζει τὸ μισὸ τοῖχο. Τὸ δέντρο, τὸ λαμπρὸ δέντρο ἔχει θαμπωμένη τὴν Ἄντελα. Καθὼς τὸ κυττάζει, τὸ πρόσωπό τῆς γίνεται ὄλο και πὸν λυπημένο. Μὰ τὸ εὐγενικό τῆς χεῖλι ὄλοένα γλυκαίνει.

Μιὰ λοξὴ ματιὰ τῆς Ἀμάλιας ἀπάντησε τη ματιὰ τῆς ἀδερφῆς τῆς.

Λέξη δὲν εἶπε. Μὰ γύρισε και κείνη και κύτταξε τὸ Ἄρμπο. Κ' ἔπειτα κ' οἱ δυὸ μαζί, κυττάζανε, χωρὶς να ποῦνε λέξη, σὰ με σύνδημα, ἀπάνω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς κάμαρας. Ἦτανε κεί ἡ Ἄρμα τους. Χωρισμένη σὲ δυὸ μέρη. Μὲ λογῆς σημεία ἀπάνω. Κ' ἀπάνωθὲ τῆς ἡ Κορώνα. Τὰ τέσσερα μάτια εὐλαβικά και λιπητερά μαζί ἐχαϊδέσανε με τὸ βλέμμα τους τοὺς ἔφτα πύργους, ἔκατεβήσανε στὰς πέντε ῥόμβους κ' ἐτρογύρισαν γύρω—γύρω σὰ νᾶβλεπν κάποια ἀουρῶρα ὑπερλαμπρὴ γύρω ἀπὸ τὴν Ἄρμα κ' ἀπὸ τὴν Κορώνα...

Τὸ χέρι τῆς Ἄντελας ὑψώθηκε πρὸς τὸ ταβάνι.

— Ὑπάρχει ἐκεῖ Θεός! εἶπε.

— Ναί, Ἄντελα. Εἶναι πιά θεοφάνερο».

Και τέσσερα χέρια ντυμένα με μισὰ μαῦρα γάντια, ἐσήκωσαν τὰ γυμνά τους δάχτυλα πρὸς τὸ Θεὸ παρακαλετά.

— Ἐέρεις να πλερώνης, Μεγαλοδύναμε! εἶτανε κ' οἱ δυὸ.

Ἐπερνούσανε κ' ἀπόψε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους ὄλα κείνα τὰ περασμένα. Ἡ εὐγένεια πὸν ἔφυγε. Ἡ εὐτυχία πὸν ἀρπάχτηκε. Ἡ ἀρχοντιά πὸν χάθηκε για να στηθῆ σὴν θέση τῆς τὸ πλοῦτος, μονάχα τὸ πρόστυχο πλοῦτος. Ἡ εὐγένεια τοῦ αἵματου ἡ παλιά εὐγένεια πὸν τὴν κατᾶστρεψε ἡ ψεύτικη ἰσότητα, ὅπου βασιλεύανε μόνο τὰ ὄβολα...

— Πάει πιά! Πόσο θὰ βαστάξη ἀκόμα τὸ λάδι τῆς; εἶπ' ἡ Ἄντελα.

— ..Μάχαρὰν λάβρης... ἐ συμπλήρωσ' ἡ ἀδερφή τῆς.

Εἶχε παραγίνῃ τὸ κακὸ. Τὰ χρόνια περνούσανε κ' ἡ ὀργὴ ἐφούντωνε. Ὅλη αὐτὴ ἡ προστυχάντσα, ποῦναι γιομάτη ὄβολα και τὰ θέλει ὄλα δικά τῆς, ἔπρεπε νᾶξη ἕνα τέλος».

— Ὁ Θεός...»

— Δόξα νᾶχουν οἱ Μπολοσεβίκοι!»

— Μονάχα αὐτοί!»

Μέσα σὴν κάμαρα πὸν ἐσκοτείνιαζε για καλὰ πιά, τὰ σβυσμένα μάτια, πὸν γνωρίσανε χρόνους καλλίτερους, τὰ τέσσερα τσακισμένα γέροντικὰ παρθενικά μάτια ἐλάμπανε. Λάμπη ἄγριας χαρᾶς!

Σύρα, 1919.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΗΣ